

5. Міністерство фінансів України. Моніторинг проєктів міжнародної технічної допомоги. URL: https://mof.gov.ua/uk/monitoring_of_international_technical_assistance_projects-422.

6. Кобеля-Звір М.Я. Фандрейзинг, грантрайтинг як особливий інструмент відновлення України у воєнний та післявоєнний час. Приазовський економічний вісник. 2023. Вип. 3(35). С. 34-39.

7. Державна підтримка бізнесу під час війни: що треба знати. URL: <https://eba.com.ua/derzhavna-pidtrymka-biznesu-pid-chas-vijny-shho-treba-znaty/>

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСЮ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Гавриличенко Є. В., канд. екон. наук, доцент, Світлична А. О., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Проблемі управління дебіторською заборгованістю у контексті розвинених ринкових відносин на сучасному етапі приділяється велика увага. Однією з ключових труднощів у господарюванні зараз є невчасне та неповне виконання суб'єктами своїх зобов'язань, особливо щодо термінів оплати товарів, робіт та послуг. Операції розрахункового характеру є основою фінансово-господарської діяльності підприємства і призводять до виникнення дебіторської заборгованості, що, в свою чергу, негативно впливає на функціонування господарського суб'єкта. В умовах ринкових відносин важливо, щоб суб'єкти активно управляли дебіторською заборгованістю, сприяючи постійному її зменшенню. Дебіторська заборгованість становить важливу частину бухгалтерського балансу підприємства і є одним із індикаторів фінансового стану протягом звітного періоду.

В умовах сучасного функціонування підприємств житлово-комунальної сфери необхідно ефективно керувати дебіторською заборгованістю з метою своєчасного отримання фінансових ресурсів та загального підвищення ефективності використання коштів. Суттєво важливим стає управління заборгованістю як на етапі її формування, так і під час інкасації. У зв'язку з цим стає необхідним аспектом розробка комплексного механізму контролю за дебіторською заборгованістю на підприємствах даної галузі.

Усе вищеописане підкреслює актуальність обраної теми для подальших досліджень.

Метою роботи є визначення шляхів удосконалення системи управління дебіторською заборгованістю комунального підприємства, що надає житлово-комунальні послуги, для вирішення ключових аспектів, пов'язаних із забезпеченням безпеки діяльності підприємства.

Вирішення теоретичних і практичних завдань у сфері управління дебіторською заборгованістю підприємств вже було значно розглянуто видатними вітчизняними науковцями, такими як І. Бланк, Т. Бутинець,

Н. Власова, С. Ковтун, Т. Лівощко, Л. Носач, С. Савлук, Н. Ткачук, М. Чорнобривець, А. Ходус та інші. Проте, з урахуванням багатогранності цієї проблеми, дослідження теоретико-методологічних основ формування та оптимізації ефективної системи управління дебіторською заборгованістю комунальних підприємств залишається актуальною та вимагає подальших наукових досліджень.

Організація та методика обліку на житлово-комунальних підприємств в значній мірі визначаються специфікою цієї економічної сфери, що включає [1, с. 137]:

- високий соціальний важіль, що призводить до державного контролю та регулювання;
- складність та різноманітність видів робіт;
- неможливість відмови від житлово-комунальних послуг;
- специфіка розрахунків з користувачами послуг.

Діяльність таких підприємств характеризується значними обсягами простроченої дебіторської заборгованості споживачів послуг, які включають населення та юридичних осіб. Особливість діяльності підприємств водопостачання полягає в тому, що надання послуг споживачам є першою подією, тобто реалізацією послуг на в кредит. Таким чином, поточна дебіторська заборгованість підприємства, яке надає житлово-комунальні послуги, представляє собою обсяг реалізованих послуг на кредит, з відстроченням платежу, і визнається одночасно з визнанням доходів від реалізації послуг. Зрозуміло, що в таких обставинах існують ризики невідшкодування дебіторської заборгованості.

У сучасний період фактично на всіх підприємствах проводиться автоматизований облік. Для удосконалення обліку дебіторської заборгованості під час його автоматизації можна вжити наступні заходи:

- розробити базу даних щодо зобов'язань та вимог учасників розрахунків;
- перевірити електронно взаємні вимоги та зобов'язання, знаходячи оптимальні методи погашення взаємної заборгованості;
- здійснювати взаємозаліки з послідовним зменшенням обсягів заборгованості;
- вести облік та звітність проведених взаєморозрахунків.

Для забезпечення ефективної діяльності підприємства необхідно сформулювати результативну систему управління дебіторською заборгованістю. Така система повинна складатись з декількох послідовних етапів. На першому етапі передбачається проведення комплексного аналізу дебіторської заборгованості. Основними параметрами, які характеризують стан дебіторської заборгованості, є її середньорічний розмір, середній термін погашення та частка в структурі доходу від операційної діяльності. Слід провести аналіз кількісного та якісного складу заборгованостей, розрахувати коефіцієнти оборотності, співвідношення заборгованостей за сумами та строках оплати, їх вплив на фінансові результати підприємства.

Управління дебіторською заборгованістю на підприємстві пов'язано, передусім, з оптимізацією розміру та забезпеченням інкасації заборгованості

покупців за розрахунками за реалізовану продукцію. З метою ефективного керування цією дебіторською заборгованістю на підприємстві слід розробляти та впроваджувати кредитну політику щодо покупців продукції. З цією метою проводиться створення ефективних систем контролю за рухом та своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості. Такий контроль впорядковується в межах розроблення загальної системи фінансового контролю на підприємстві, яка є самостійним блоком.

Розрізняють три типи кредитної політики підприємства по відношенню до покупців продукції: консервативний (мінімізація кредитного ризику), помірний (орієнтований на середній рівень кредитного ризику при продажу продукції з відстроченням платежу) і агресивний (збільшення додаткового прибутку за рахунок розширення обсягу реалізації продукції в кредит, незважаючи на високий рівень кредитного ризику). Згідно з обраним типом кредитної політики формуються відповідні параметри: рівень кредитного ліміту як гранична межа рівня дебіторської заборгованості; ліміт строку інкасації дебіторської заборгованості; шкала нормативної рентабельності для формування договірної ціни за товари та послуги; шкала знижок для розрахунків із замовниками на умовах попередньої оплати та у випадку скорочення строку інкасації дебіторської заборгованості. Ліміти обмежують обсяги та строки кредитування, тобто опосередковано характеризують рівень ризику втрати підприємством ліквідності, який відповідає обраному типу кредитної політики. Шкали визначають рівень прибутковості, досягнутого в процесі реалізації політики.

Яскравим прикладом загальної системи фінансового контролю є "Система АВС" стосовно портфеля дебіторської заборгованості підприємства. При цьому в категорію "А" включаються найбільш обширні та спірні види дебіторської заборгованості (відомі як "проблемні кредити"); в категорію "В" - кредити середніх розмірів; в категорію "С" - інші види дебіторської заборгованості, які не мають суттєвого впливу на результати фінансової діяльності підприємства [6].

Цей етап також включає створення стандартів оцінки покупців та розрізнення умов надання кредиту. Цей процес ґрунтується на вивченні кредитоспроможності покупців. Утворення системи стандартів оцінки покупців включає такі компоненти: визначення системи характеристик, які оцінюють кредитоздатність окремих груп покупців; формування експертизи інформаційної бази для проведення оцінки кредитоздатності покупців; вибір методів оцінки окремих характеристик кредитоздатності покупців; групування покупців за рівнем кредитоздатності; розрізнення кредитних умов відповідно до рівня кредитоздатності. Надання знижок за швидку оплату продукції є найгнучкішим засобом впливу на швидкість повернення коштів в обіг підприємства. Негайне погашення дебіторської заборгованості скоротить суму заборгованості дебіторів.

Третій етап передбачає розробку низки заходів щодо погашення дебіторської заборгованості, терміни сплати якої вже минули. Передбачається забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування

дебіторської заборгованості, які прискорюють її переведення в грошову форму оборотних активів: факторинг; облік векселів, виданих покупцями продукції; форфейтинг.

Побудова ефективних систем контролю за своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості здійснюється з метою забезпечення надходження інформації не лише про те, що відбулося, але й про відхилення, які можуть виникнути. Це необхідно для того, щоб регулювання могло здійснюватися в превентивному порядку. Найбільше значення набуває здійснення контролю, який дозволяє з'ясувати, наскільки ефективно та своєчасно відбувається погашення дебіторської заборгованості, наскільки запропонована відстрочка платежу відповідає вимогам ринку та стану на ньому підприємства [7].

Введення ефективної системи управління дебіторською заборгованістю повинно призвести до забезпечення безперервної роботи підприємства; зниження обсягів вільних поточних активів та, відповідно, зниження витрат на їх фінансування; прискорення обігу оборотних активів; максимізація прибутку підприємства при збереженні ліквідності; підвищення рівня фінансової безпеки підприємства.

Отже, ефективне управління заборгованістю підприємства в умовах нестачі оборотних коштів, з урахуванням аспектів стратегічного розвитку суб'єкта господарювання та конкретних тактичних цілей, представляє собою цілісний процес. Цей процес передбачає модифікацію та застосування альтернативних концепцій управління капіталом підприємства в цілому, а також методів оцінки ефективності його функціонування, що відповідають умовам трансформації економіки України. Наступна послідовність дій може дати поштовх підприємствам до ефективного управління дебіторською заборгованістю:

- ужиття заходів для підвищення контролю за нею через утворення спеціалізованих структур на підприємстві;
- проведення аналізу стану вексельної заборгованості;
- розробка ефективних стратегій проведення розрахунків зі споживачами;
- впровадження методів погашення вексельної заборгованості;
- посилення дисципліни оплати на підприємстві та запобігання утворенню вексельної заборгованості в майбутньому;
- розробка та впровадження плану заходів з реструктуризації вексельної заборгованості та координація у цьому напрямі.

Список використаних джерел:

1. Архипенко С. В. Житлово-комунальне господарство як об'єкт обліку. Необхідність та особливості обліку витрат та калькулювання собівартості в сфері ЖКГ / С. В. Архипенко // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Випуск 13-1. – С. 136-139.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.99 № 237. База даних «Законодавство України». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення: 20.10.19).
3. Гнатенко Є.П., Погріщук Б.В. Вдосконалення обліку і аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві. Економічні науки. 2014. № 5.3(112). С. 15–18.

4. Дубровська Є.В. Класифікація факторів впливу на рівень дебіторської заборгованості підприємств житлово- комунального сектору господарювання / Є. В. Дубровська // Комунальне господарство міст. Серія «Економічні науки». – 2016. – № 85. – С. 202–207.

5. Єдинак Т.С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах фінансово-економічної кризи / Т.С. Єдинак // Держава та регіони. Економіка та підприємництво. – 2017. – № 3. – С. 54-57.

6. Косата І. А. Деякі проблеми обліку дебіторської заборгованості в Україні / І. А. Косата // Бізнес Інформ. - 2012. - № 12.

7. Лівощко Т.В. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю промислового підприємства / Т. В. Лівощко, Ю. Сезоненко // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії / ред. А. М. Ткаченко. – Запоріжжя, 2013. – Вип. № 4. – С. 88 – 93.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ НЕРУХОМОСТІ, ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БУДІВЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ МІСТ

*Гайко Ю. І., канд. техн. наук, доцент, Харківський національний
університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

Будівельна галузь має важливий вплив на розвиток економіки. Будівельні підприємства взаємопов'язані з іншими галузями та сферами діяльності. Переважним завданнями будівельної галузі виступає збільшення обсягів і покращення якості будівельних робіт завдяки застосуванню інноваційних технологій, реконструкції та модернізації, інтенсифікації будівельних робіт.

Як відомо, економічна безпека будівельного підприємства – це комплексна характеристика, під якою розуміють рівень захищеності специфічних ресурсів будівельного підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільні результати діяльності в процесі адаптації до різноманітних змін.

До функціональних складових економічної безпеки будівельного підприємства належать: інформаційна складова (здійснення ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення господарської діяльності підприємства, захищеність від посягань на комерційну таємницю підприємства), ринкова складова (ступінь відповідності внутрішніх можливостей розвитку підприємства зовнішнім, які генеруються ринковим середовищем, захист від зовнішніх та внутрішніх загроз ринковій позиції підприємства: недобросовісної конкуренції, іміджу фірми, торговій марці, будь-яких дій, що можуть призвести до зниження частки підприємства на ринку) [1].

Будівельні підприємства працюють у швидко змінюваному зовнішньому та внутрішньому середовищі, яке відрізняється нестабільністю та динамічним розвитком. Мінливі умови діяльності будівельних підприємств змушують керівництво швидко адаптуватися, потребують визначення шляхів розвитку в